

Szakmai beszámoló

A Magyar Természettudományi Múzeum állományvédelmi
műhelyének tevékenységéhez szükséges szakmai anyagok és
eszközök felhasználásáról

Pályázati azonosító 3533/0239

http://www.nhmus.hu/modules/Intezmeny/iratok/szakmai_beszamolo_3533_239.pdf

Budapest, 2016. február 29.

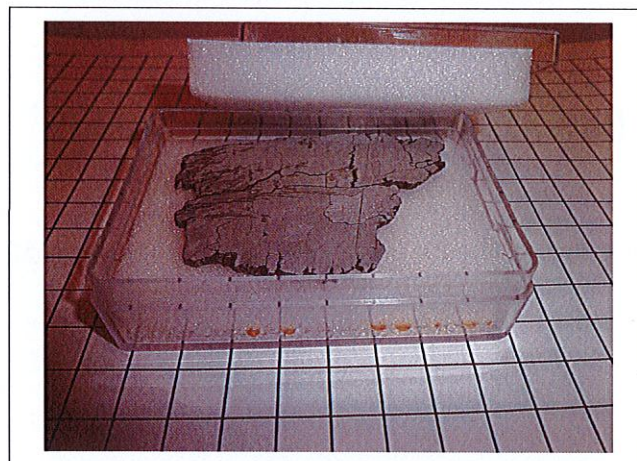
A Magyar Természettudományi Múzeum állományvédelmi műhelye a 3533/0239 sz. NKA pályázat 53%-os intenzitású támogatásával 2015 során az alábbi munkákat valósította meg:

Meteoritgyűjtemény restaurálása

1) A levegő relatív páratartalmára érzékeny, korrodálódó vas- illetve vas-szulfid-tartalmú példányok nedvesség elleni védelme

Mivel a gyűjteményi tároló helyiség klímáját nem tudjuk szabályozni, ezért a példányok mikroklímáját befolyásolásával szeretnénk a nedvességnek való kitettségüket csökkenteni.

A példányokat ezért jól lezárható, alufóliával kibélelt műanyagdobozokba, illetve simítózáras nylonzacskókba kívánjuk tenni, és ezekbe olyan szilikagél helyezünk, amely színváltással jelzi, ha adszorpciós képessége csökken (50 példány átsomagolása történt meg).

A kisebb meteoritszeleteket lapos műanyagdobozokba helyeztük, szivacsrétegek közé, alul szilikagél réteggel

2) A példányokon eltávolítandó korom- és/vagy lakkréteg van.

- vegyszeres (aceton, alkohol) leoldás, tisztítás ultrahangos tisztítóban

A vasmeteorit lakkréteggel bevont felülete, illetve a lakkréteg eltávolítása után étetéssel láthatóvá váló speciális Widmanstätten-rajzolat

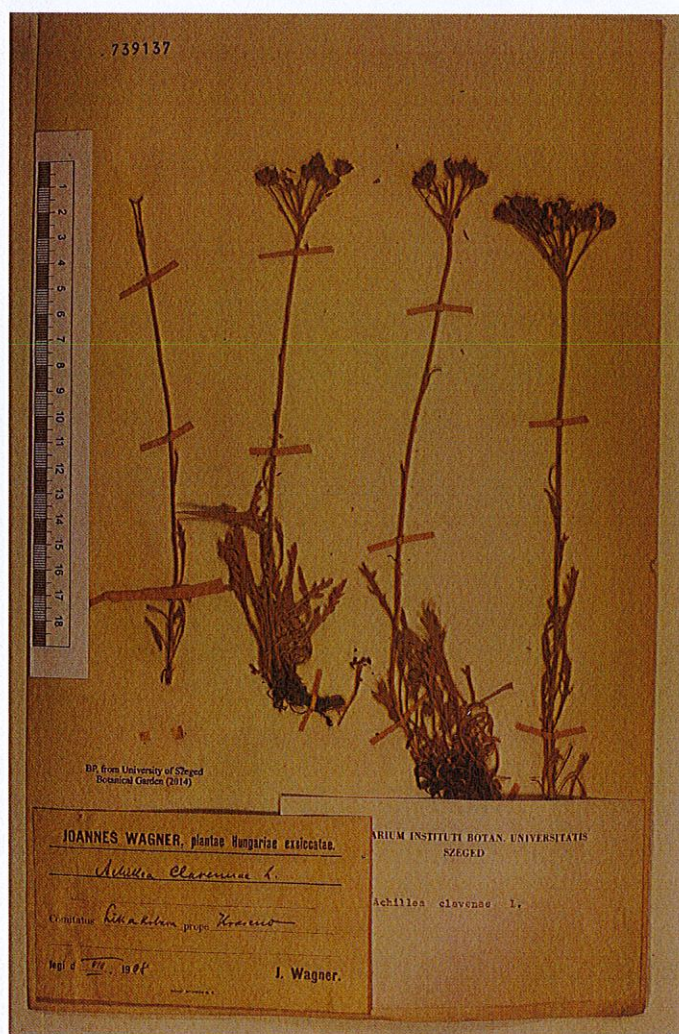
- mechanikai módszerekkel (mikropolírozóval) történő tisztítás, illetve új vágott, csiszolt, polírozott felület kialakítása

		
<i>Szárazjeges próbatisztítással már részlegesen eltávolított lakkréteggel bevont felület</i>	<i>Próbacsiszolás és polírozás után kialakított felület</i>	<i>Savval étetett felület, melyen kirajzolódnak a különböző ásványos összetételű részek</i>

- szárazjeges felülettisztítás. A szárazjeges tisztításra végül nem kellett a támogatási keretből költenünk, mert a tisztítást végző cégnél ingyenes próbatisztítást végezhetünk különféle típusú anyagainkkal.. A viszonylag kisméretű, ugyanakkor érzékeny, törékeny, igen tagolt, egyenetlen felületű gyűjteményi példányaink esetében egyáltalán nem volt eredménye a „gyengédebb” tisztításnak, a hatékonyabb, eredményesebb eljárás viszont túlságosan abrazívnak minősült, így nem megfelelő számunkra.

Szegedi Tudományegyetem Herbáriumának restaurálása és integrálása

A Szegedi Fűvészkert herbáriumában a gyűjteményi kártevők elleni védekezés évtizedeken keresztül elmaradt és a kedvezőtlen tárolási körülmények miatt (fűtetlen, hideg, párás helyiség) a gyűjtemény fizikailag is károsodott. A további kártételek megakadályozására a 2014-ben a Magyar Természettudományi Múzeumba került teljes herbáriumot (kb. 30.000 lap) kártevő-mentesítettük és a gyűjtemény anyaga számára alkalmas tárolási körülményeket biztosítottunk. A feldolgozás során egyértelművé vált, hogy a bekövetkezett biológiai és fizikai károsítások, bár a gyűjtemény egyes részeiben különböző mértékűek, összességében jelentősek. Ezért szükségesnek bizonyult a herbárium minden egyes példányára kiterjedő különböző mértékű restaurálás, melyeket 2015-ben 16.000 példányon tudtunk elvégezni. A restaurálási munkák (régiből levétel, újramontírozás, ragasztás, varrás) végeztével megtörtént a lapok egyedi sorszámozása, fotózása és metaadataik számítógépes rögzítése.

A Magyar Természettudományi Múzeum Növénytára Kárpát-medencei gyűjteményének 739137. herbáriumi lapja, a Szegedi Fűvészkert átadott anyagából

Nyíltszíni feltárások őslénytani leleteinek konzerválása és restaurálása

A munka 3 leletcsoport maradványainak preparálását foglalta magába: 1) barlangi medve maradványok a Bükk-hegységből; 2) gyapjas mamut maradványok Szurdokpüspöki mellől; 3) gyapjas orrszarvú maradványok Pécel mellől.

A preparálás és restaurálás során az egyes munkafázisok jellemzően az alábbiak: 1) az üledék eltávolítása attól függően, hogy mennyire volt laza vagy cementált a bezáró anyag, vagy kézi kaparókkal, fogászati szondákkal, vésőkkel, ecsetekkel vagy elektromos kéziszerszámgéppel történt. Szükség esetén valamilyen oldattal lazítottunk az üledéken az eltávolítás megkezdése előtt, meszes kötőanyag esetében ecetsavas, szerves kötőanyag (pl. növényekből származó anyagok) esetében hidrogén-peroxidos oldattal; 2) az impregnálás és konzerválás attól függően, hogy mennyire kellett szilárdítani is a maradványokat. Kisebb mértékű szilárdítás esetében benzolban oldott polisztirol (műanyag) granulátumot, nagyobb szilárdítás elérése érdekében pedig speciális cianoakrilát impregnálószer (Cyberbond) alkalmaztunk; 3) a ragasztások minden esetben két komponensű Uverapid műgyantával történtek; 4) a hiányzó részek pótlása kis repedések, hézagok esetében Uverapid-dal, nagyobb méretű pótlás esetében gyurmaragasztóval történt meg.

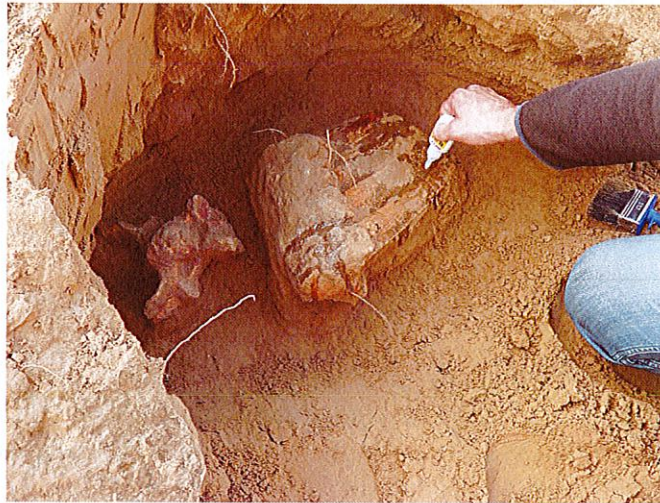
A szurdokpüspöki gyapjas mamut maradványok egy részét a Földtudományos Forratag nevű rendezvényen mutattuk be a nagyközönségnek, a péceli orrszarvú leletekről és a mellőlük előkerült ősemberi eszközökről pedig a Magyar Természettudományi Múzeum blogján jelent meg egy cikk.

http://mttmuzeum.blog.hu/2016/01/21/a_majdnem_lova_tett_muzeologus

2016 folyamán egy időszak kiállítás nyílik a legutóbbi évek jégkorszaki leleteiről, itt is lesznek mutatva a preparált maradványok, természetesen annak a feltüntetésével, hogy az NKA-tól kapott anyagi támogatás is hozzájárult az anyag bemutatásához. A kiállítás megnyitásának tervezett időpontja: 2016. április 22. (a Föld Napja).

A szurdokpüspöki leletek bemutatása a nagyközönségnek

A péceli gyapjasorr-szarvú-leletek a megtalálás helyszínén, illetve a kipreparált, összeállított csigolyasor

Veszélyeztetett gerincesek példányainak restaurálása

Ebben az évben a legnagyobb gerincesekre koncentrálunk. Ezek a példányok az egész országban egyedülállóak, sikeres restaurálásuk esetén pedig nem csak az MTM kiállításában, hanem számos egyéb helyen is bemutatathatóak.

1) krokodil-preparátumok

Gangeszi gaviál és nílusi krokodil teljes alakos preparátumainak restaurálása

Nílusi krokodil koponyája restaurálás előtt és után

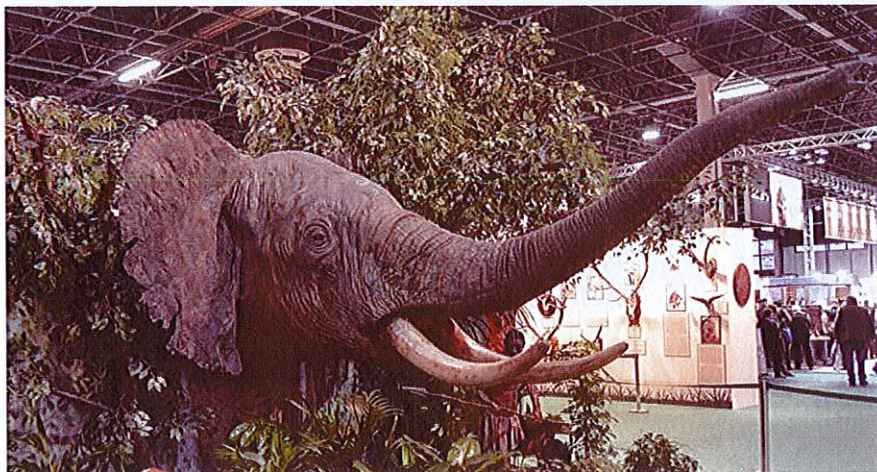
2) szavannaelefánt-fejpreparátum. A legnagyobb szárazföldi emlősfaj egyetlen magyarországi preparátuma. A 30-as években, Ugandában báró Huszár László által elejtett példányt utoljára a 70-es években láthatta a közönség a Vadászati Világkiállításon illetve egy Kittenberger- emlékkiállításon. A montírozott fej az elmúlt 30 év során rossz állapotba került, a bőr durván megrepedezett, a fülek tövéénél hiányzott a szobor anyagából. A restaurálás lényege, hogy a gipszesvásznon-szoborra ragasztott bőr a helyreállítás után poliuretánhab-alapra került. A szabadon habosodó anyag kéregöntéssel jutott a bőrbe, fémháló merevítéssel. A hátlap 10 mm-es rétegelt lemez, akasztókkal egybeöntve a szoborral, belülről fémlap merevítéssel. A bőr többszörös gombaölős, impregnáló szeres kezelést, majd híg lakkreteget és finom felületi színezést kapott. A teljes tömeg 250-260 kg-ról 140 kg-ra csökkent, ezen belül a 6 db-ból álló preparátumnál a kapcsolt részeknél (ormány, fülek, agyarak másolatai) több, mint 50 %-os csökkenést lehetett elérni.

A preparátum a restaurálás megkezdésekor

Közbülső stádium

Az elefántfej restaurálása
 az NKA és a Nimród Szerkesztőség
 támogatásának köszönhetően valósult meg

A 2016 évi Fegyver, Horgászat, Vadászat Nemzetközi Kiállítás fő attrakciója a felújított elefántfej volt

Összeállította: Csorba Gábor

